

שוליות צלבי הקרס

הערות בשולי שיר

אין כל טעם בהשוואת מעשיה של ישראל בש"טחים הכבושים למעשי הנאצים. ממש כדרך שאין כל שחר בהשוואת הטרוריסטים/לוחמי העצמאות הפלסטיניים לנאצים. אלה כן אלה לא ביקשו להשמיד עמים. אלה כאלה לא הרעילו מיליונים בתאי גאזים.

בכך שאדם אינו מצטרף לניסוחו של הפרופ' ישעיהו ליבוביץ כדבר המפלצת היהודית-נאצית החדשה — אין לראות הסכמה או השלמה עם מעשיה של ישראל בשטחים הכבושים; מעשים שרדי לנו אם נאמר עליהם שהם מעוררים זועה וחרדה באי-האנושיות שלהם וממיתים קלון על העם היהודי, על המסורת היהודית ועל מדינת ישראל כפרט ובעיקר.

אני אומר דברים אלה כדי שניצב שם — בהכרתם של רן מירון ואסא כשר — בבית העיר תונאים בירושלים, זמן קצר לאחר פלישת ישראל ללבנון, מיבצע רמים שכונה על דרך השקף — ולשקף יש רגליים — מיבצע "שלג לבנון".

בכרוטאליות בשטחים הכבושים, מענים, מכים, קוברים בני-אדם תחת תילי הריסות או משפילים אותם לעיני בני מישפחותיהם ואף הורגים אותם, בשם "שוליות צלבי-הקרס". ביטוי מחריר. אבל ביטוי שנאמר מפיו של אדם שעונה בעצמו בידי מי שהוא מתאר כ"אמני המופת" של אותם שר-ליות.

כשאדם כזה כותב את הדברים בשיר ושולח לנו את השיר לפירסום — אין לנו שום רשות שלא לפרסמו. גם אם יחלוק החולק על ביטוי זה או אחר — או על ההשוואה כולה.

האמת היא שדרושים לאדם כל כוחות הנפש והשפיות ויכולת ההתרחקות כדי שלא להסכים עם פריד, לאור הנעשה בימים אלה בשטחים הכבושים בידי בני עמך וארצך, פיקודיו של איש-הדמים החדש שקם לו לעם ישראל, יצחק רבין, איש המחנה המעז לכנות עצמו, ברוב חוצפתו, "מחנה השלום" בישראל.

אם זה וכוה ציבוינו של "מחנה השלום" — אל נתמה על אלה אשר, בייאושם ובחרונם, מנגחים אותנו מכל עבר בתווית הנאצית.

משורר אריך פריד, רשם גיאורג אייזלר

נעדרתי מישראל כמה שבועות. בשוכי שמעתי בפסקול הטלפון האלקטרוני שלי הודעה קצרה מפי אשה אלמונית, דוברת עברית צחה, אולי מורה. וזו לשון ההודעה: "הודעה קצרה: חבל שלא שרפו אותך ואת מישפחתך באושוויץ". לפעמים נרמה לי שכולנו יצאנו מרעתנו.

עמדנו שם אז לימינו של ישעיהו ליבוביץ, נביא הועם והאחרית של זמננו, בעת שהשמיע לראשונה ברבים את הכינוי הנורא. שמענו, אפשר שלא הסכמנו, אבל נותרנו במקומנו. ידענו שמי קומנו או במקום שבו הוא ניצב.

שירו של אריך פריד מכנה את חיילי צה"ל ואנשי יש"ע (ועוד מפלצת לשונית), הפועלים

נתן זך

אריך פריד: השיר המתערב

מספר, משורר ומסאי. פריד בן ה-67 (נולד ב-1921 בווינה) הוא כיום הנודע במשוררים היהודים הכותבים בגרמנית. ב-1938 נמלט ללונדון והשתקע בה, תחילה כבעל-מלאכה, אחר-כך כסופר. עד 1968 ערך את תוכניות הבי-בי-סי בשפה הגרמנית.

דבריו נדפסו בכיתבי-עית פוליטיים וספרותיים רבים, רובם ככולם בעלי גון סוציאליסטי ורדיקאלי. פירסם עשרות ספרים. כן תירגם לגרמנית מכיתבי שייקספיר, ט"ס אליוט, דילן תומאס, אדית סיטוול וסילווייה פלאת'. גם הוא בין מתרגמיו של דויד רוקח המנוח לגרמנית.

פריד יצר ויצק תוכן במושג "השיר המתערב", זה החושף את תוצאותיה החברתיות והפוליטיות של אי-האנושיות. זיקתו לברכת באה לידי ביטוי לא רק בנטיה לכתיבה מיכתמית, אלא גם בכל התפיסה של "שירים-שכנגד" אשר בהם הבהיר וחייד בשנים האחרונות את עמדותיו והשקפותיו בשנים עברו. הסיסמה שאותה טבע והציב לעצמו אומרת: שום שיר "שמעבר לאנושי".

בימי מילחמת ויאט-נאם היה פעיל ביותר בחזית האנטי-אמריקאית. התנגדותו העזה למדיניותה של ישראל בשטחים הכבושים (שמע ישראל!) ועמדתו בשאלת הטרור הפנימי בתוך גרמניה שלאחר המילחמה (הבריגדות האדומות) עשוהו לדמות שנויה במחלוקת פוליטית. עם זאת, הוא אולי המשורר היחיד במערב-גרמניה של ימינו המסוגל למלא אולמות גדולים בקהל אלפי בני-נוער המזדהים איתו ועם עמדותיו.

אריך פריד

יהודי פונה ללוחמים הציוניים — 1988

גם אני, ילד יהודים,

עניתי

בידי מעניכם —

להיות יהודי חדש

עם אלה היהודים החדשים

אשר בדמותם הפכתם

את הפלשתינאים.

ואני רוצה לעזור להם לשוב

כְּאֲנָשִׁים חֲפָשִׁים

לארצם שלָהֶם פְּלִשְׁתִּינָה

אשר ממנה גרשתם אותם

או שָׁבָה אִתָּם מְצִיקִים לָהֶם

שוליות צלבי-הקרס שכמותכם

שונים שכמותכם, מחליפי עורם

של תולדות העולם

אשר מגן הדוד

שעל דגלכם

דומה יותר ויותר

לסימן הארור ההוא

בעל ארבע הרגלים

שאותו אינכם רוצים לראות

אבל שבדרךכם אתם הולכים כיום הזה.

מגרמנית: נתן זך

מה אתם רוצים בעצם?

אתם באמת רוצים להתעלות על אלה

אשר רמסו אתכם לארץ

לפני יובל שנות אדם

בְּדַמְכֶם, בְּרַפְשֶׁכֶם?

האם אתם רוצים

להנחית על אחרים עֲכָשִׁי

את כל הענניים הישנים

בְּכָל פְּרִיטָהּ זְבִי-הָרֶם

המטנפים

בְּכָל הַהֲנָאָה הַבְּהֵמִית

של מְעֵי אָדָם

כמו שהורינו

סָבְלוּ אוֹתָם אִזּוּ?

האם באמת רצונכם

להיות לְגִסְטָפוּ חֲדָשׁ

לְרִמְאֶכֶט חֲדָשׁ

לְס"א וְס"ס חֲרָשִׁים?

לַעֲשׂוֹת אֶת הַפְּלִשְׁתִּינָאִים

ליהודים חֲרָשִׁים?

שאם כֵּן, גַּם אֲנִי רֹצֵה —

מִפְּנֵי שָׂאֵז לְפָנַי חֲמָשִׁים שָׁנָה

"דרך חדש" מארה

יצחק לאור

על האימפוטנציה של השמאל ועל כתיבה חלופית

מיכתב גלוי

מיכתבו של יצחק לאור נכתב בראשית אוגוסט באיטליה ונשלח אלי מיד לאחר היכתבו. שרותי הדואר באיטליה או ה"צני" הישראלי לא רצו והמיכתב לא הגיע אז ליעדו. רק בימים אלה, עם שובו של הכותב ארצה, קיבלתי אותו. אני מפרסם אותו כאן בשלימותו בשל חשיבותו העקרונית וכן בשל אומץ-הלב של מחברו, שאותו אני מעריך מזה זמן רב. הפירסום נעשה, כמובן, בהסכמת המחבר. הכותרות וכן תיאורו של המיכתב כ"מיכתב גלוי" — שלי.

קסטלפרנקו, ונטו 1.8.88

נתן, שלום

בסוף השבוע שעבר נעצר כאן, באיטליה, אדריאנו סופרי, מי שהיה מנהיג אירגון השמאל החדש הגדול "לוטה קונטינואה" (מאבק מתמיד). סופרי חשוד בכך, שנתן את ההוראה, לפני 16 שנים, לרצוח את קצין מישטר-הביטחון, קלברוי הידוע לשימצה. קלברוי היה הקצין שרחף מן החלון את האנרכיסט ששימש מודל לזה שבמחזהו הידוע של דאריו פו. אחר כך הודיעו שהאנרכיסט מת, כוכור. מאחר יותר החל הטרור האדום לצבור תאוצה ולעורר איבה עזה עד כדי יצירת קונסנוס מוניסטים, נטאליה גינבורג — גינו את מעצרו של סופרי. חרף החקירה והחשד ברצח, לא נרתעו השלושה מלהביע סולידריות עם השמאלן לשעבר, עיתונאי ומשכיל בהווה.

למה אני כותב את ההקדמה הארוכה הזאת? משום שאני רוצה להשתמש בעניין דרך הניצוץ כמשל. את ארבעת חברי האירגון הקטן לא מאשימים ברצח ואף לא בסיוע למעשי-טרור, גם לא בחשיפת סודות המסכנים את ביטחון המדינה. הם נאשמים בכך שלצורך הוצאת עיתונם קיבלו

כסף מאירגון חבר באש"ף (מדוע לא מציינים לפחות, שזהו ציון-דרך בהתנהגות האירגונים הפלסטיניים: אם הם מוכנים לממן הוצאת עיתון בעברית, עורך בידי יהודים ישראלים? אבל לא זו הנקודה). מה שאני שואל הוא, מדוע קל יותר לסופרים איטלקיים מתונים בדעותיהם להגן על חשוד ברצח, מאשר לסופרים ישראלים לצאת להגנתם של אנשי דרך הניצוץ?

למה אני כותב את ההקדמה הקלה ביותר היא "המצב הכטחוני". אבל זוהי כמובן מלאכת טיוח, משום שאין סופר המסכן את ביטחון המדינה בהתייצבו לצידם של ארבעה עצורים. מעבר לתשובה השיגרתית הזאת מצויים כמה מושגים רציניים יותר שאותם הגיע הזמן לכרר, לא בגלל דרך הניצוץ (בנוסף לצורך לסייע לאנשים הללו, כמובן) אלא משום ש"האחריות", השמירה על קשר עם "הקונסנוס" ושאר מושגים, קשורים כולם בצנוורה עצמית, בחוסר יכולת להתנגד, או אפילו ברצון לסייע לשילטון במירת האפשר, חרף "ההסתייגות המוסרית" ממעשיו של השילטון.

יותר על מאבק

אני רוצה להסביר כמה דברים שנראים לי משמעותיים באימפוטנציה של האינטליגנציה